

บทคัดย่อ

“โครงการติดตามสนับสนุนและช่วยเหลือทางวิชาการ-จังหวัดความร่วมมือภาคเหนือ” จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเสริมสร้าง “เงื่อนไขที่เอื้ออำนวย” ให้แก่ขบวนการจังหวัดความร่วมมือฯ 3 จังหวัดในภาคเหนือ อันได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดกำแพงเพชร ที่ดำเนินการภายใต้ชุดโครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความยากจน พัฒนาสังคมและสุขภาพ(17จังหวัด) โดยโครงการติดตามสนับสนุนฯ นี้ทำหน้าที่เป็น “หน่วยติดตามสนับสนุนและช่วยเหลือทางวิชาการระดับภาค” เพื่อให้มีการยกระดับการปฏิบัติการ การเรียนรู้ และการขยายผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรมเสริมศักยภาพ รวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นความสนใจต้องการของพื้นที่ โดยเฉพาะในส่วนที่เกินขีดความสามารถของคณะทำงานจังหวัดที่จะจัดการด้วยตัวเองได้ ทั้งนี้ สุดท้ายก็เพื่อให้เกิดการพัฒนา “กระบวนการจัดการปัญหาของชุมชนตำบลแบบบูรณาการ” ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนั้น ยังทำหน้าที่ช่วยวิเคราะห์ภาพรวมผลการดำเนินงานของจังหวัดเป้าหมาย เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการ ผลลัพธ์และปัจจัย/เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของคณะทำงานจังหวัด และต่อองค์กรสนับสนุนส่วนกลางไปพร้อมกัน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น โครงการติดตามสนับสนุนฯ ได้ดำเนินการเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 21 เดือน ด้วยแนวทางสำคัญ 4 แนวทาง คือ

- 1) ติดตามสนับสนุน - ประสานงานช่วยเหลือแนะนำทั่วไป
- 2) อบรมเสริมศักยภาพแกนนำ/คณะทำงานเพื่อให้มีความพร้อมปฏิบัติการ
- 3) จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - กระบวนการจัดการความรู้ระหว่างตำบล-จังหวัดในภาค
- 4) วิเคราะห์กระบวนการและผลการดำเนินงานของจังหวัดในการการสร้างเสริมตำบลเข้มแข็ง

จากการติดตามสนับสนุนด้วยแนวทางข้างต้นช่วยให้ชุมชนตำบลมีความสามารถในการจัดการปัญหาและยกระดับการเสริมสร้าง “ปัจจัย/เงื่อนไข” ที่จะนำไปสู่ภาวะความเข้มแข็งของชุมชนตำบลตนเองได้อย่างน่าพอใจใน 8 ด้าน อันได้แก่

- 1) การทำและเรียนรู้จาก “บัญชีครัวเรือน” อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น, ลดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้, ฯลฯ
- 2) การทำและเรียนรู้จาก “บัญชีกำไร-ขาดทุนกิจการครัวเรือน” อย่างจริงจัง เพื่อการพัฒนาและยกระดับการจัดการอาชีพหลัก การปรับต้นทุนที่เหมาะสม, การเพิ่มกำไร, การปรับ/เปลี่ยนกิจการของครัวเรือน หรือ อาชีพทางเลือก, ฯลฯ

- 3) การทำและเรียนรู้จาก “แผนและข้อเสนอเพื่อจัดการปัญหาของชุมชนตำบล” อย่างเข้มข้น เพื่อยกระดับการจัดการปัญหาของคนที่ตำบล เช่น ปัญหา น้ำท่วม-แล้ง-หลาก ,ปัญหาที่ดินทำกิน,
- 4) การจัดการและพัฒนา “การจัดการสวัสดิการตำบล” เพื่อเป็นหลักประกันความเสี่ยงทางการเงิน และเพิ่มความมั่นคงของชีวิต รวมถึงเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 5) การจัดทำและพัฒนา “ระบบฐานข้อมูลเพื่อแก้ทุกข์/สร้างสุขของตำบล” เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และวางแผนจัดการปัญหาหรือพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ด้านต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) การติดตั้งและยกระดับ “ระบบประเมินผลภายในเพื่อเพิ่มพลังชุมชน” เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินความคืบหน้า,แลกเปลี่ยนเรียนรู้,สั่งสมบทเรียน,พัฒนาการจัดการ รวมทั้งช่วยให้การติดตามสนับสนุนและประสานงานระหว่างตำบลกับตำบล และระหว่างตำบลกับจังหวัด มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมากขึ้น
- 7) การพัฒนาและยกระดับ “กลไกดำเนินงาน” ทั้งระดับตำบล-ระดับจังหวัด
- 8) การจัดการและยกระดับ “ความร่วมมือ” และการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบล ระหว่างชุมชน-องค์กรปกครองท้องถิ่น-ราชการ-วิชาการ

แม้ว่าชุมชนตำบลจำนวน 54 ชุมชนตำบล ของ 3 จังหวัดภาคเหนือที่ปฏิบัติการภายใต้โครงการความร่วมมือนี้ จะมีการกลยุทธ์ดำเนินการและผลลัพธ์ที่แตกต่างในรายละเอียดกันอยู่บ้าง แต่เมื่อสรุปในภาพรวมแล้ว ชุมชนท้องถิ่นเหล่านี้ได้พยายามและสามารถสร้างสิ่งที่เป็น “ปัจจัย/เงื่อนไขสำคัญพื้นฐาน” ใน 8 ด้านข้างต้น ที่จะนำไปสู่ “ความเข้มแข็งของชุมชนตำบล” ด้วยตนเองและเพื่อตนเองต่อไป และความคืบหน้าหรือความสำเร็จนี้ขึ้นอยู่กับระดับความเข้มแข็งของพลัง 4 พลังของแต่ละชุมชนท้องถิ่น อันได้แก่ พลังของกลไกพลเมืองอาสาสมัครอิสระของชุมชนท้องถิ่น, พลังข้อมูลความรู้, พลังภาคีความร่วมมือ, และพลังกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนตนเอง